

H. F. Ponomarova, A. A. Kharkivska, Kh.A. Shaparenko, M.V. Rohanova, A.I. Chahovets, I.V. Poliakova ta inshi; Komunalnyi zaklad «Kharkivska humanitarno-pedahohichna akademiia» Kharkivskoi oblasnoi rady. Kharkiv: FOP Panov A M., 2021. 590 s. [ukr]

4. Sosina V. Yu. Teoriia i praktyka aktorskoï maïsternosti : tezy lektsii – 4 hod. dlia studentiv V kursu z dystsypliny «Teoriia i praktyka aktorskoï maïsternosti» / Lvivskyi drzhavnyi universytet fizychnoi kultury. Lviv, 2018. 33 s. [ukr]

5. Shelestova L. V. Rozvytok tvorchykh zdibnostei starshoklasnykiv na riznykh etapakh navchalnoho piznannia. *Actual problems of Science and Practice*. URL : https://lib.iitta.gov.ua/720557/1/ShLV_2020%2004%2027-28%20Sweden.pdf (data zvernennia: 11.10.2022). [ukr]

УДК 378.011.3-057.175]:349.22(045)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ

© Васильєв С. В., Хряпін Е. О.

Інформація про авторів:

Васильєв Станіслав Валерійович: ORCID ID 0000-0002-1470-4426; Stas.vasilev.83@ukr.net; кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін.

Хряпін Едуарт Олександрович: ORCID ID 0000-0002-4239-5069; khriapine@gmail.com; кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін.

DOI NUMBER: 10.46489/EOTPCOES-17-25

Наукове дослідження присвячено проблемам правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників. Авторами проаналізовані законодавчі і підзаконні акти, які регулюють трудові відносини працівників дитячих садочків, загальноосвітніх шкіл, коледжів, а також закладів вищої освіти. Вивчено праці окремих науковців, які досліджували проблеми правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників. Встановлені перелік посад педагогічних і науково-педагогічних працівників, з'ясовано вимоги до осіб, які бажають працювати у закладах освіти. У дослідженні відображено особливості правового регулювання робочого часу і часу відпочинку педагогічних працівників. Особливістю правового статусу педагогічного працівника є збільшена тривалість щорічної основної відпустки і скорочена тривалість робочого часу. Визначено специфіку оплати праці

педагогічних працівників і науково-педагогічних працівників у різних закладах освіти. На особливу увагу заслуговують особливості звільнення педагогічного працівника за вчинення аморального проступку. Обґрунтовано необхідність закріплення у законодавстві чіткого переліку аморальних вчинків педагогічних працівників, які можуть бути підставами для звільнення. Запропоновано внести низку змін до законів України стосовно правового регулювання робочого часу і часу відпочинку працівників закладів освіти.

Ключові слова: трудові відносини, освіта, педагогічний працівник, правове регулювання, звільнення.

Stanislav Vasiliev, Eduard Khryapin «Peculiarities of legal regulation of labor relations of pedagogical workers in Ukraine».

The scientific research is devoted to the problems of legal regulation of labor relations of pedagogical workers. The authors analyzed legislative and subordinate acts regulating labor relations of employees of kindergartens, secondary schools, colleges and higher education institutions. The works of individual scientists who studied the problems of legal regulation of labor relations of pedagogical workers were studied. The list of positions of pedagogical and scientific-pedagogical workers is established, the requirements for persons wishing to work in educational institutions are clarified. The study reflects the peculiarities of legal regulation of working time and rest time of pedagogical workers. The peculiarity of the legal status of a pedagogical worker is the increased duration of the annual basic leave and the reduced duration of working time. The specifics of remuneration of pedagogical workers and scientific and pedagogical workers in various educational institutions are determined. Particular attention should be paid to the peculiarities of dismissal of a pedagogical employee for committing an immoral offense. The necessity of fixing in the legislation a clear list of immoral acts of pedagogical workers, which may be grounds for dismissal, is substantiated. It is proposed to make a number of changes to the laws of Ukraine concerning the legal regulation of working time and rest time of employees of educational institutions.

Keywords: labor relations, education, pedagogical worker, legal regulation, dismissal.

Актуальність дослідження. Якісна освіта майбутніх поколінь є запорукою формування потужного людського потенціалу розвитку економіки держави. Творчий, ініціативний, вільний у наукових пошуках працівник може висувати нові ідеї для розвитку окремого підприємства та всієї галузі. Саме тому роль педагога у формуванні необхідних знань учня є визначальною. Для ефективної праці вчитель, вихователь і викладач повинні мати достатньо часу для відпочинку, відновлення сил, підготовки для занять, наукової і методичної діяльності. Наведені обставини обумовлюють актуальність вивчення проблем трудових відносин педагогічних працівників.

Достатньо велика кількість науковців вивчали проблеми правового регулювання трудових відносин в Україні. Серед науковців, які вивчали сутність діяльності і правовий статус закладів дошкільної освіти варто назвати М. Рожкову, Л. Таран, К. Чередниченко, а також І. Хомишин. Особливості

трудових відносин науково-педагогічних працівників досліджували К. Попова-Коряк, В. Кононенко, А. Печенюк та інші дослідники. Загальні засади правового регулювання окремих інститутів трудового права відображені у працях Л. Геращенко, З. Малишевської, М. Савельєвої, К. Севастьяненко, а також Т. Юзько. Праці вказаних науковців дозволили зрозуміти сутність правового регулювання окремих аспектів трудових відносин працівників різних галузей економіки України. Водночас, вони лише частково висвітлюють специфіку трудової діяльності у закладах освіти. Праці названих вище науковців, законодавчі і підзаконні акти України склали джерельну базу наукового дослідження. Вивчення норм права, які регулюють специфіку трудової діяльності та статус закладів освіти, дозволило досягти необхідних висновків у роботі.

Мета статті. Метою наукового дослідження є визначення специфіки трудової діяльності педагогічних працівників.

Завдання дослідження полягають у тому, щоб розробити рекомендації для вдосконалення законодавства, яке:

- встановлює специфіку правового регулювання робочого часу працівників закладів освіти;
- визначає особливості часу відпочинку педагогічних працівників;
- закріплює перелік посад у закладах освіти;
- визначає особливості звільнення педагогічного працівника за вчинення аморального проступку.

Об'єктом дослідження є трудові відносини педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. Трудові відносини працівників закладів освіти врегульовані нормами як трудового законодавства, яке поширюється на працівників різних галузей економіки, так і окремими законодавчими актами у сфері освіти. Відповідно до норм Кодексу законів про працю України встановлено особливості прийому на роботу, регулювання робочого часу і часу відпочинку, оплати праці, звільнення працівників, притягнення

до дисциплінарної та матеріальної відповідальності [2]. Так, особливості правового регулювання трудової діяльності працівників закладів освіти можуть полягати у специфічних умовах прийому на роботу і звільнення, тривалості робочого часу і часу відпочинку.

Виконання трудових функцій педагогічних працівників характеризується низкою особливостей. Зокрема, Л. Геращенко звертає увагу на те, що науково-педагогічні працівники повинні прийматися на роботу в порядку конкурсу. Із педагогічними працівниками може бути укладено трудовий договір у формі строкового трудового договору або контракту [1, с. 90]. К. Попова-Коряк наголошує, що особливості правового регулювання трудової діяльності педагогічних працівників обумовлені тими трудовими функціями, які вони виконують [7, с. 80]. Дослідниця Л. Таран стверджує, що в Україні створені належні організаційно-правові засади роботи мережі закладів дошкільної освіти. Водночас, існують проблеми у правовому регулюванні статусу закладів дошкільної освіти та гарантій трудової діяльності педагогічних працівників [20, с. 87]. Науковець у сфері права І. Хомишин стверджує, що модернізація законодавства у сфері дошкільної освіти України вимагає врахування сучасних світових та європейських тенденцій розвитку дошкільної освіти і повинна ґрунтуватися на національних надбаннях і вітчизняній культурі [23, с. 180]. Дослідник В. Кононенко стверджує, що правове регулювання трудових відносин із викладачами закладів вищої освіти повинно базуватися на поєднанні централізованої регламентації із локальною [3, с. 90]. Отже, правознавці, які вивчали проблеми правового регулювання у сфері освіти, звертають увагу на необхідність вдосконалення правового регулювання освітньої діяльності.

Необхідно визначитись із посадами педагогічних працівників закладів освіти. Варто зазначити, що відповідно до ст. 27 Закону України «Про дошкільну освіту» у закладі дошкільної освіти можуть працювати такі педагогічні працівники, як директор, його заступник, вихователь та асистент вихователя [9]. У Переліку посад педагогічних та науково-педагогічних

працівників, затвердженому Кабінетом Міністрів України, названі посади директора, завідувача, заступника завідувача навчального закладу, вчителя, асистента вчителя, викладачів всіх спеціальностей, майстра виробничого навчання, старшого вихователя, вихователя та асистента вихователя [10]. Відповідно до ст. 45 Закону України «Про професійно-технічну освіту» до педагогічних працівників вказаних закладів належать викладачі, педагоги професійного навчання, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри, старші майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання [15]. Згідно зі ст. 55 Закону України «Про вищу освіту» основними посадами науково-педагогічних працівників є ректор, проректор, декан, професор, доцент, викладач та інші [8]. Отже, законодавство передбачає детальний перелік посад педагогічних і науково-педагогічних працівників в окремих закладах освіти.

Законодавство встановлює також і вимоги до педагогічних і науково-педагогічних працівників. Згідно зі ст. 32 Закону України «Про повну загальну середню освіту» на посади педагогічних працівників приймаються особи, які мають педагогічну освіту, вищу освіту або професійну кваліфікацію. Громадяни України повинні вільно володіти державною мовою, а іноземці – володіти державною мовою в обсязі, достатньому для спілкування. Висувається вимога, щоб моральні якості та фізичний і психічний стан здоров'я вчителя дозволяли виконувати професійні обов'язки [14]. Як передбачено у ч. 9 ст. 55 Закону України «Про вищу освіту» посади науково-педагогічних працівників можуть займати особи, які мають науковий ступінь або вчене звання, а також особи, які мають ступінь магістра [8]. В. Кононенко стверджує, що перелік вимог до кандидатів на посади науково-педагогічних працівників варто доповнити вимогами щодо наявності належних моральних якостей, вимогами до належного стану фізичного і психічного здоров'я [3, с. 92]. Варто погодитися із такою пропозицією дослідника.

Відповідно до ч. 1 ст. 30 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічний працівник дитячого садочку повинен мати високі моральні

якості, вищу педагогічну освіту за відповідною спеціальністю або професійну кваліфікацію педагогічного працівника. Фізичний і психічний стан такої особи повинен дозволяти виконання їй обов'язків з виховання дитини [9]. М. Рожкова стверджує, що якість освіти, в першу чергу, залежить від професійних та моральних якостей викладача, вчителя і вихователя закладу освіти [17, с. 199]. Законодавство України визначає вимоги до педагогічних і науково-педагогічних працівників, зокрема, щодо рівня освіти, стану фізичного і психічного здоров'я, моральних якостей.

Права та обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників закладу освіти встановлені у ст. 54 Закону України «Про освіту». Зокрема, серед обов'язків таких працівників варто назвати виконання освітньої програми, підвищення кваліфікації та рівня педагогічної майстерності, дотримання вимог педагогічної етики, правил внутрішнього трудового розпорядку, захист здобувачів від булінгу та психічного насильства. Водночас, педагогічні працівники мають право на справедливе і об'єктивне оцінювання своєї діяльності, захист професійної честі і гідності, безпечні і нешкідливі умови праці, подовжену відпустку [13]. Права та обов'язки педагогічних працівників у закладах дошкільної та загальної середньої освіти деталізовані у галузевих законодавчих актах. Особливості прав та обов'язків науково-педагогічних працівників передбачені у Законі України «Про вищу освіту».

Вимоги до тривалості робочого часу і часу відпочинку працівників різних підприємств, установ та організацій встановлені у Кодексі законів про працю України. Дослідниця М. Савельєва визначає робочий час як період, протягом якого працівник виконує свою трудову функцію. Натомість, протягом часу відпочинку працівник такої функції не виконує [18, с. 40]. Т. Юзько наголошує, що інститути (норми) робочого часу і часу відпочинку спрямовані на реалізацію права на життя у сфері праці та врегульовують питання безпосереднього здійснення трудової функції працівником [24, с. 100]. Наведені визначення робочого часу і часу відпочинку цілком обґрунтовано можна застосувати до трудової діяльності працівників закладів освіти.

Особливості правового регулювання робочого часу педагогічних працівників встановлені в Законі України «Про освіту» та галузевих законах. У ст. 60 Закону України «Про освіту» перелічено види робіт, які повинен виконувати педагогічний працівник протягом робочого часу. Окрім того, положення цієї статті відсилають до спеціальних законів, які повинні встановлювати норми педагогічного навантаження на одну ставку [13]. Тривалість робочого часу педагогічних працівників дитячих садочків встановлена у ст. 30 Закону України «Про дошкільну освіту». Відповідно до норм цієї статті педагогічне навантаження вихователя групи загального типу встановлене у розмірі 30 годин, вихователя групи інклюзивного або компенсуючого типу – 25 годин, а тривалість робочого часу асистента вихователя інклюзивної групи дорівнює 36 годинам [9]. Так, норми законодавства про дошкільну освіту чітко визначають тривалість робочого часу педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» робочий час педагогічного працівника включає час, необхідний для виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією. Педагогічна діяльність у межах робочого часу становить 18 годин на тиждень [14]. Звернемо увагу, що загальної тривалості робочого часу протягом тижня для вчителя не встановлено.

У ст. 28 Закону України «Про професійно-технічну освіту» закріплено загальну норму, згідно із якою робочий час викладача, педагога професійного навчання, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання, асистента майстра виробничого навчання, асистента викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти визначається згідно з обсягом навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи серед здобувачів освіти [15]. Отже, ані тривалості тижневого робочого часу, ані обсягу навчального навантаження цей закон не встановлює.

Згідно зі ст. 72 Закону України «Про фахову передвищу освіту» робочий час викладачів таких закладів освіти повинен становити 36 годин на тиждень, а максимальне навчальне навантаження дорівнювати 720 годинам на рік. Викладачі здійснюють навчальну, методичну, інноваційну та організаційну роботу [16]. Отже, окрім освітньої діяльності викладачі повинні виконувати й інші посадові обов'язки.

Як передбачено у ст. 56 Закону України «Про вищу освіту», робочий час науково-педагогічного працівника становить 36 годин на тиждень і включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи та інших трудових обов'язків. Максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік [8]. А. Печеньок звертає увагу, що професійний розвиток науково-педагогічного працівника повинен відбуватися постійно шляхом ознайомлення із досягнення науки і техніки, врахування передових винаходів в освітньому процесі [6, с. 82]. Звернемо увагу, що Закони України «Про фахову передвищу освіту» та «Про вищу освіту» закріплюють загальну тривалість робочого часу педагогічного працівника протягом тижня. Також вони встановлюють граничний обсяг навчального навантаження протягом року.

Вважаємо, що норма про тривалість робочого часу вчителя школи, ліцею та гімназії повинна бути закріплена у Законі України «Про повну загальну середню освіту». Необхідно також визначити місце виконання методичної та наукової роботи. Варто передбачити, що така діяльність може здійснюватися у бібліотеці, лабораторії, а не тільки у приміщенні закладу освіти.

Отже, специфіка правового регулювання робочого часу працівників закладів освіти полягає у встановленні скороченої тривалості робочого часу. Дослідниця З. Малишевська наголошує, що держава повинна створювати належне соціально-правове середовище для реалізації та захисту трудових прав громадян на законодавчо встановлені норми робочого часу [5, с. 84]. Наведене зауваження у повній мірі стосується педагогічних працівників закладів освіти,

адже скорочена тривалість робочого часу і необхідний час відпочинку дають змогу працівникові творчо і активно працювати з дітьми.

Особливості правового регулювання часу відпочинку педагогічних працівників закладів освіти також врегульовані нормами законодавства. Дослідник К. Чередниченко слушно зауважує, що раціональне поєднання робочого часу з часом відпочинку дає змогу досягти багатьох цілей, серед яких відтворення фізичних та психологічних характеристик педагогічного працівника [21, с. 1020]. Необхідність відпочинку зумовлена потребою у відновленні не тільки фізичних, але й розумових, інтелектуальних сил працівника.

Загальні засади правового регулювання часу відпочинку передбачені Кодексом законів про працю України та Законом України «Про відпустки». Науковець С. Черноус відрізняє наступні види часу відпочинку: перерви упродовж робочого дня, щоденний (міжзмінний) відпочинок, вихідні та святкові дні, відпустки [22, с. 130]. Названі види часу відпочинку поширюються і на працівників закладів освіти.

Специфіка правового регулювання часу відпочинку працівників закладів освіти відображена у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту» та підзаконних нормативно-правових актах. Зокрема, згідно із п. 16 ч. 1 ст. 54 Закону України «Про освіту» працівники освіти мають право на подовжену оплачувану відпустку [13]. Водночас, тривалість згаданої подовженої відпустки цим законом не встановлена. Варто також звернути увагу на те, що відповідно до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічні працівники мають право на додаткову оплачувану відпустку [9]. Відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 61 Закону України «Про фахову передвищу освіту» педагогічні і науково-педагогічні працівники мають право на подовжену відпустку [16]. Але тривалість такої додаткової відпустки у цих законодавчих актах не закріплена. Водночас, у ст. 43 Закону України «Про професійно технічну освіту» передбачено, що держава забезпечує щорічну оплачувану відпустку працівникам тривалістю не менше 42 календарних днів [15]. Отже,

лише в цьому законодавчому акті встановлено тривалість відпустки педагогічних працівників закладів освіти.

Перелік різновидів додаткових відпусток встановлено у Законі України «Про відпустки» та Кодексі законів про працю України. Надання таких відпусток пов'язано із наявністю дітей, навчанням або іншими обставинами. Водночас, жодна із вказаних відпусток не пов'язана із роботою у закладі освіти. Отже, на законодавчому рівні не врегульовано тривалість подовженої або додаткової відпустки педагогічних працівників, окрім тих, які працюють у закладах професійно-технічної освіти.

Порядок надання щорічної основної відпустки тривалістю 56 календарних днів педагогічним та науково-педагогічним працівникам встановлено підзаконним актом. Відповідна постанова Кабінету Міністрів України передбачає, що відпустка директора або завідувача дитячого садочку, майстра виробничого навчання повинна складати 42 календарні дні, а відпустка вихователя закладу дошкільної освіти, вчителя, директора школи, науково-педагогічного працівника – 56 календарних днів [11]. Так, тривалість відпустки педагогічних та науково-педагогічних працівників встановлена не законодавчими, а підзаконним актом.

Однією з особливостей правового регулювання трудової діяльності працівників закладів освіти є система оплати праці. К. Севастьяненко стверджує, що під заробітною платою варто розуміти всі виплати, на отримання яких працівник має право згідно з умовами трудового договору і відповідно до державних гарантій, встановлених законодавством [19, с. 110]. Згідно зі ст. 57 Закону України «Про освіту» передбачено право педагогічних працівників на диференціацію посадових окладів, оплату підвищення кваліфікації, виплату допомоги на оздоровлення та грошової винагороди за сумлінну працю [13]. Відповідно до ст. 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» встановлено низку надбавок до посадових окладів вчителів: за класне керівництво, перевірку робіт учнів, завідування кабінетами та майстернями, інші [14]. Згідно зі ст. 63 Закону України «Про фахову

передвищу освіту» передбачені надбавки за педагогічні та почесні звання, науковий ступінь та вчене звання [16]. Відповідно до ст. 59 Закону України «Про вищу освіту» встановлені надбавки за науковий ступінь і вчене звання [8]. Так, окремі законодавчі акти з питань освіти встановлюють особливі надбавки і доплати до посадових окладів педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Водночас, розмір посадових окладів педагогічних і науково-педагогічних працівників встановлюється на підставі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери. Цей нормативно-правовий акт передбачає додаткові надбавки за виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, за суміщення професій, за використання в роботі іноземних мов, за почесні і спортивні звання, за ненормований робочий день [12]. Наведений підзаконний акт дозволяє визначити базовий посадовий оклад педагогічного працівника. До заробітної плати можуть додаватися інші надбавки у передбачених освітнім законодавством випадках.

Особливої уваги заслуговує специфіка звільнення педагогічних працівників закладів освіти. Згідно із п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП України працівника, який виконує виховні функції, може бути звільнено за вчинення аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи [2]. Згідно зі ст. 54 Закону України «Про освіту» та ст. ст. 29, 30 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічний працівник закладу дитячої освіти виконує виховні функції, а законодавство висуває вимоги до його моральних якостей. Згідно зі ст. 15 Закону України «Про повну загальну середню освіту» виховний процес є однією зі складових частин освітнього процесу [14]. Як встановлено у п. 5 ч. 1 ст. 29 Закону України «Про фахову передвищу освіту» педагогічний працівник забезпечує виховання патріотизму, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, академічної доброчесності, формування правової та екологічної культури, моральних цінностей [16]. Так, у багатьох випадках на педагогічного працівника покладаються виховні функції. Отже, педагогічних працівників може бути

звільнено за вчинення аморального проступку відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП України.

Водночас, законодавство про освіту або трудове законодавство не містить роз'яснень з приводу того, які саме вчинки можна вважати аморальними, а які ні. Важливим питання є проблема розмежування аморального проступку не сумісного з продовженням роботи вихователем від аморального проступку, який дозволяє продовжувати таку роботу.

С. Кучер звертає увагу на те, що критерії для визнання певної інформації аморальною встановлені у Законі України «Про захист суспільної моралі». Але вони стосуються заборони поширення певних поглядів і переконань у засобах масової інформації [4, с. 47]. Дійсно, названий закон встановлює заборону для поширення певної продукції, яка порушує суспільну мораль. Водночас, він не містить критеріїв для визначення аморальними вчинків працівників у трудових відносинах. Отже, трудове законодавство повинно містити детальний перелік вчинків працівника закладу дошкільної освіти, які можуть вважатися аморальними і слугувати підставою для звільнення.

Висновки. Особливості правового регулювання трудової діяльності працівників закладів освіти полягають у наступному:

1. Закріплення у законодавстві певних вимог до осіб, які бажають працювати у закладах освіти: вимоги до рівня освіти, до стану фізичного і психічного здоров'я, моральних якостей.

2. Встановлення скороченого робочого часу тривалістю, як правило, 36 годин на тиждень, а для вихователів дитячих садочків навіть 30 годин на тиждень.

3. Закріплення подовженої тривалості щорічної основної відпустки тривалістю 56 або 42 календарні дні.

4. Додаткова підстава для звільнення – вчинення аморального проступку.

Вважаємо, що у законодавстві, яке регулює освітню діяльність, необхідно передбачити наступні зміни:

1. У ст. 24 Закону України «Про повну загальну середню освіту» передбачити, що робочий час вчителя закладу загальної середньої освіти повинен становити 36 годин на тиждень.

2. У законах України «Про фахову передвищу освіту» та «Про вищу освіту» встановити, що наукова та методична діяльність педагогічних і науково-педагогічних працівників може виконуватися у бібліотеці або в лабораторії. Присутність на кафедрі або цикловій комісії є обов'язковою.

3. Серед вимог до кандидатів на посади науково-педагогічних працівників варто передбачити наявність високих моральних якостей, необхідні умови фізичного і психічного здоров'я.

4. Серед норм Закону України «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту» та «Про вищу освіту» варто передбачити окреме положення про встановлення календарної відпустки педагогічних і науково-педагогічних працівників тривалістю 56 календарних днів.

5. Необхідно розробити детальний перелік вчинків педагогічного працівника закладу освіти, які можуть розглядатися, як аморальні і бути підставою для звільнення. Такі проступки можуть бути вчинені лише під час виконання трудових обов'язків. Поведінка педагогічного працівника дома або певна інформація у соціальних мережах не можуть бути підставою для його звільнення за вчинення аморального проступку.

Перелік використаних джерел:

1. Геращенко Л. П. Особливості трудового договору з окремими категоріями працівників. *Юридичний вісник*. 2012. № 3 (24). С. 88–92.

2. Кодекс законів про працю України : Закон УРСР від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

3. Кононенко В. А. Стан правового регулювання трудових відносин з науково-педагогічними працівниками: актуальні проблеми та шляхи вдосконалення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 1 (22). Том 2. С. 89 – 93.

4. Кучер С. А. Правові обмеження на вільне вираження поглядів і переконань, які порушують суспільну мораль. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2021. № 2 (93) С. 41–49.

5. Малишевська З. Я. Класифікація режиму робочого часу. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 82–86.

6. Печенюк А. В. Управління розвитком науково-педагогічних працівників: теоретичні підходи та трактування суті. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика. Збірник наукових праць*. 2011. № 1. С. 80–85.

7. Попова-Коряк К. О. Особливості реалізації права на працю науково-педагогічних працівників: сучасність і перспективи правового регулювання крізь призму міжнародних стандартів прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 79–84.

8. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

9. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

10. Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників : постанова Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 року № 963. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

11. Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам : постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 346. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

12. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери : постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року № 1298. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF#top> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

13. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

14. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

15. Про професійно-технічну освіту : Закон України від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

16. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06 червня 2019 року № 2745-VIII. Законодавство України. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 25 жовтня 2022 року).

17. Рожкова М. Г. До питання визначення сутності адміністративно-правових засад дошкільної освіти України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 1 (16). Том. 4. С. 196–200.

18. Савельєва М. О. Трудо-правове значення цільового характеру деяких відпусток. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 2. Том 2. С. 38–42.

19. Севастьяненко К. О. Оплата праці: соціальний, економічний і правовий аспекти. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 110–114.

20. Таран Л. В. Особливості господарської діяльності приватних закладів дошкільної освіти. *Проблеми цивільного та господарського права*. 2018. № 3. С. 85–89.

21. Чередниченко К. Ю. Правове регулювання робочого часу педагогічних працівників в Україні: проблемні аспекти. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 1018–1021.

22. Черноус С. М. Проблеми правового регулювання додаткових вільних від роботи днів у проекті Трудового кодексу України. *Соціальне право*. 2017. № 1. С. 126–133.

23. Хомишин І. Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 178–181.

24. Юзько Т. М. Робочий час і час відпочинку як невід’ємна категорія права людини на життя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С. 102–104.

References:

1. Herashchenko L. P. Osoblyvosti trudovoho dohovoru z okremymu katehoriiamy pratsivnykiv. *Yurydychnyi visnyk*. 2012. № 3 (24). S. 88–92. [ukr]

2. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy : Zakon URSS vid 10 hrudnia 1971 roku № 322-VIII. *Zakonodavstvo Ukrainy*. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

3. Kononenko V. A. Stan pravovoho rehuliuвання trudovykh vidnosyn z naukovo-pedahohichnymy pratsivnykamy: aktualni problemy ta shliakhy vdoskonalennia. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk. 2018. Vypusk 1 (22). Tom 2. S. 89–93. [ukr]
4. Kucher S. A. Pravovi obmezhennia na vilne vyrazhennia pohliadiv i perekonan, yaki porushuiut suspilnu moral. Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka. 2021. № 2 (93) S. 41–49. [ukr]
5. Malyshevska Z. Ya. Klasyfikatsiia rezhymu robochoho chasu. Pidprijemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2016. № 2. S. 82–86. [ukr]
6. Pecheniuk A. V. Upravlinnia rozvytkom naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv: teoretychni pidkhody ta traktuvannia suti. Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka. Zbirnyk naukovykh prats. 2011. № 1. S. 80–85. [ukr]
7. Popova-Koriak K. O. Osoblyvosti realizatsii prava na pratsiu naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv: suchasnist i perspektyvy pravovoho rehuliuвання kriz pryzmu mizhnarodnykh standartiv prav liudyny. Pidprijemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2017. № 11. S. 79–84. [ukr]
8. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01 lypnia 2014 roku № 1556-VII. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]
9. Pro doshkilnu osvitu : Zakon Ukrainy vid 11 lypnia 2001 roku № 2628-III. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]
10. Pro zatverdzhennia pereliku posad pedahohichnykh ta naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 chervnia 2000 roku № 963. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2000-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

11. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia shchorichnoi osnovnoi vidpustky tryvalistiu do 56 kalendarnykh dnev kerivnym pratsivnykam zakladiv ta ustanov osvity, navchalnykh (pedahohichnykh) chastyn (pidrozdiliv) inshykh ustanov i zakladiv, pedahohichnym, naukovo-pedahohichnym pratsivnykam ta naukovym pratsivnykam : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 kvitnia 1997 roku № 346. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-97-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

12. Pro oplatu pratsi pratsivnykiv na osnovi Yedynoi taryfnoi sitky rozriadiv i koefitsientiv z opłaty pratsi pratsivnykiv ustanov, zakladiv ta orhanizatsii okremykh haluzei biudzhetnoi sfery : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 serpnia 2002 roku № 1298. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1298-2002-%D0%BF#top> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

13. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku № 2145-VIII. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

14. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu : Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2020 r. № 463-IKh. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

15. Pro profesiino-tekhnicnu osvitu : Zakon Ukrainy vid 10 liutoho 1998 roku № 103/98-VR. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-vr> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

16. Pro fakhovu peredvysychu osvitu : Zakon Ukrainy vid 06 chervnia 2019 roku № 2745-VIII. Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (data zvernennia: 25 zhovtnia 2022 roku). [ukr]

17. Rozhkova M. H. Do pytannia vyznachennia sutnosti administratyvno-pravovykh zasad doshkilnoi osvity Ukrainy. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk. 2017. № 1 (16). Tom. 4. S. 196–200. [ukr]

18. Savelieva M. O. Trudo-pravove znachennia tsilovoho kharakteru deiakykh vidпустok. Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii. 2018. № 2. Tom 2. S. 38–42. [ukr]

19. Sevastianenko K. O. Oplata pratsi: sotsialnyi, ekonomichnyi i pravovyi aspekty. Pravo i suspilstvo. 2018. № 5. S. 110–114. [ukr]

20. Taran L. V. Osoblyvosti hospodarskoi diialnosti pryvatnykh zakladiv doshkilnoi osvity. Problemy tsyvilnoho ta hospodarskoho prava. 2018. № 3. S. 85–89. [ukr]

21. Cherednychenko K. Yu. Pravove rehuliuвання robochoho chasu pedahohichnykh pratsivnykiv v Ukraini: problemni aspekty. Molodyi vchenyi. 2017. № 11 (51). S. 1018–1021. [ukr]

22. Chernous S. M. Problemy pravovoho rehuliuвання dodatkovykh vilnykh vid roboty dniv u proekti Trudovoho kodeksu Ukrainy. Sotsialne pravo. 2017. № 1. S. 126–133. [ukr]

23. Khomyshyn I. Yu. Normatyvno-pravove rehuliuвання doshkilnoi osvity v Ukraini. Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii. 2018. № 1. S. 178–181. [ukr]

24. Iuzko T. M. Robochyi chas i chas vidpochynku yak nevidiemna katehoriia prava liudyny na zhyttia. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2015. № 6. S. 102–104. [ukr]